

การเมืองในพวงหรีด

รศ.ดร.ชงชัย สมบูรณ์

drpak08@hotmail.com

**พฤษภาศร อิกกุญชรอันปลดปลง โททนต์เสน่ห่ง สำคัญหมายในกายมี นรชาติวางวาย
มลายสิ้นทั้งอินทรีย์สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดีประดับไว้ในโลกา...**

ผู้อ่านหลายท่านเคยมีโอกาสร่วมพิธีงานศพ ทุกสิ่งทุกอย่างมีการตั้งอยู่และก็ดับไป แต่อย่างไรก็ตาม พิธีงานศพในแต่ละที่จะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นการส่งผ่านกระบวนการความตายและทำให้เกิดความเชื่อมากมาย ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะน้อมนำความคิด ความเชื่อ ตลอดจนศาสนา เข้ามาบ่มเพาะและผูกติดกับพิธีงานศพได้มากน้อยเพียงใด กลุ่มคนบางกลุ่มมีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดใหม่ กลุ่มคนบางกลุ่มมีความเชื่อเกี่ยวกับการอิงแอบแห่งพระพุทธศาสนา การที่จะก้าวเข้าใกล้ถึงนิพพาน แต่ก็ยังมีคนไม่มากมายนัก ที่จะเข้าถึงได้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า “กรรมเก่า” หรือ “กรรมปัจจุบัน” มนุษย์มีการเวียนว่ายตายเกิดเป็นวัฏจักร เพียงแต่ใครจะมีสติที่จะประกอบกิจกรรมแห่งตน (action) ในแต่ละวันให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่

ในพิธีงานศพบางงานท่านคงเคยเห็นการวางพวงหรีดที่เข้าแถวแสดงตัวตนการไว้อาลัยอย่างยาวเหยียด บางงานมีมากมายจนลืมนึกว่าความสวยงามแห่งดอกไม้ถูกบดบังฐานคติที่ซ่อนเร้นแห่งการดับไป หรือบางครั้งเราจะเห็นพิธีงานศพกลายเป็นงานพบปะกัน เพราะมนุษย์มีกิจกรรมมากขึ้นจึง “ฉวยโอกาส” ใช้พิธีนี้มาพบปะกัน พวงหรีดหรือพวงดอกไม้ที่นำมาเคารพศพ ล้วนแต่ถูกจัดแจงประดับประดาด้วยดอกไม้ที่ทั้งสดและทั้งสวยงาม (แต่จะให้มิใคร่มามอบให้แก่ผู้เขียนตอนยังมีชีวิตอยู่ก็คงจะไม่เอาเด็ดขาด!!) พิธีงานศพบางงานผู้เขียนเห็นผู้คนที่เข้าไปร่วมพิธีมักจะคุยกันและถามสารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะแสดงความโศกเศร้าหรือ “เข้าใจในวัฏแห่งชีวิต” แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีอาจจะปิดกั้นการแสดงออกของคนเหล่านั้นได้

พวงหรีดแสดงถึงความทรงจำที่ถูกจารึกไว้อีกประเภทหนึ่ง พวงหรีดมาจากภาษาอังกฤษคำว่า wreath ซึ่งในสมัยก่อนย้อนไปถึงยุคเปอร์เซีย ความหมายของพวงหรีดคือ “a thing bound around” สิ่งที่ล้อมด้วยลักษณะวงกลม ซึ่งอาจจะคล้ายมงกุฎ (diadem) และเช่นกัน ในสมัยกรีกโบราณก็มีการนำดอกไม้ไปเคารพศพของผู้ตาย ประเทศไทยรับวัฒนธรรมการเคารพศพ โดยการส่งพวงหรีดหรือส่งดอกไม้เคารพศพในรัชสมัยของบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ก่อนนี้พวงหรีดจะไม่สวยหรูหรือราคาแพงแฉกเช่นปัจจุบัน มีเพียงก้านกิ่งไม้มาสานขัดกันเป็นวงกลมแล้วนำดอกไม้มาเสียบประดับ ซึ่งถือว่าเรียบง่ายและเป็นการแสดงออกถึงการเคารพศพอย่างแท้จริง

แต่ในปัจจุบันพวงหรีดกลับถูกแปรผันสภาพให้เป็นการแสดงถึงอำนาจและสถานะ (power and status) ของผู้ที่นำไปมอบ พวงหรีดจะถูกจัดวางไว้ในที่ที่คนเห็นได้ง่ายและสะดวก สำหรับผู้ที่มี **“อำนาจและสถานะ”** และไม่น่าเชื่อกันเลยว่า ในสถานการณ์ที่โลกร้อนเต็มไปด้วย สงครามทางด้านจิตใจและสงครามทางด้านวัตถุ ความร้อนระอุแห่งความอยากมี อยากเป็น (aspiration) ของคนที่มีความแตกต่างทางด้านฐานคติ วิธีคิด หรือแม้แต่ความขัดแย้งในอุดมการณ์ ทำให้ปรากฏการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ที่ทับซ้อนแห่งอำนาจและสถานะ พวงหรีดที่นำไปมอบให้ผู้วายชนม์นั้น เขาจะไม่อาจรู้ล่วงหน้าเลยว่า พวงหรีดที่นำมาเคารพตนเองจะมีความสวยงามเพียงใด หรือเพียงแต่ซ่อนเร้นไว้ซึ่งอำนาจและฐานะของผู้มอบ ความสวยงามของพวงหรีด จะมีคุณค่ามัน สะท้อนได้อย่างหนึ่งว่า สักวันหากเราตายไปจากโลกนี้ อยากให้ผู้ที่มีสติระลึกได้ในแต่ละวันว่า เรามีคุณค่าพอที่จะได้รับพวงหรีดหรือไม่ น่าจะตระหนักกว่า สิ่งนี้คงไม่เกิด **“คติความ ทางสังคม”** (ผู้เขียนขออนุญาตยืมคำของท่านอิทธิกรบดี คิม ไชยแสนสุข มาใช้) ก็คงจะเหมาะสม เพราะหากเรามองว่า ปรากฏการณ์ต่างๆ ล้วนแต่เป็นปกติแล้วก็จะเข้าใจว่า เหตุใดประเทศที่กำลังพัฒนาหรือสังคมที่กำลังพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างจึง **“ถูกสั่งเว่ยให้กับการเมือง”**